

Najmrzlejši dan dosedanje zime

V kratkem dobimo padavine — Posledice mrzlega vala letos in v preteklosti na Jadranu — Zaledenelo morje blizu dozorevajočega južnega sadja

Ljubljana, 6. januarja. Davi je po jasni noči napočilo doslej najmrzlejši jutro v letošnji zimi. V Ljubljani je bilo 16 stopenj pod ničlo, na aerodromu — 21,5. Planica je zabeležila — 23, Pokljuka — 19, Bled — 16° C. V večini zimskosportnih središč je bilo davi 2 do 4 stopinje hladneje, le ponekod je mrz za spoznanje odnehal.

Zdi se, da se prva faza letošnjega mraza zaključuje. Opoldne je bilo še — 12° C, do mraka se je živo srebro umaknilo na — 9. Nebo se je rahlo oblačilo, postalo je nekaj topleje. Barometer je pod večer naglo padal za 3 mm. Počas bomo le dobili toplejšo vreme s padavinami.

Mraz je seveda tudi pri nas nekoliko oviral železniški promet. Da so imeli krajevni vlaki, osebni kakor tovarni, v območju ljubljanske železniške direkcije le neznatne zamude, je zasluga naših vzornih železničarjev, ki ravno ob prirodnih ovirah najbolj pokažejo svojo vneto in sposobnost. Hrušče pa je z brzovlaki. Tako je dopoldanski brzovlak iz Beograda imel kar pet ur zamude in je prišel v Ljubljano šele ob pol 15. Tudi posebni vlak »Putnik«, ki je pripeljal iz Beograda izletnike v naša zimovišča, se je zakasnil za 180 minut. Za večerni brzovlak iz Beograda pa je bila v Ljubljano najavljena zamuda 100 minut. Večerni brzovlak iz Avstrije preko Jesenic pa je imel le deset minut zamude.

Mraz, ki je že včeraj pritisnil na našem Primorju, se je danes še bolj ostri. Mesta ob Jadranu so zabeležila tako nizke temperature pod ničlo, kakršne ne pomnijo najstarejši ljudje. Komaj štirinajst dni pred letošnjo trgatvijo oranž v južni Dalmaciji je začelo 100 km zračne črte severno od nasadov zlahknega sadu zmrzovati morje.

V Splitu je bilo davi — 7,4, na otoku Zirije — 8, v Šibeniku — 9, pri Skradinu — 12, v Obrovcu celo — 16° C! Na Sinskem polju in v okolici Splita so se v velikem številu pojavili negami (Pestvogel), ki jih le skrajno huda zima prežene iz skandinavskih dežel. Pojavu teh ptic na našem jugu sledi po narodnem pregovoru kaj rada slaba letina in lakota.

Mirne zalive srednje Dalmacije je pokril za prst debel led. Led pokriva vsa močvirja, jezera, tako tudi veliko ribogojnico pri Vranjskem jezeru. Ostrba burja ovira pomorski in železniški promet. Mrzli val se je razčel tudi po južni Dalmaciji in Dubrovnik je včeraj kakor že več desetletij ne zabeležil — 7° C!

Oster mraz se je vsidral tudi v bosenskih kotlinah. V gozdovih so morali prenehati z delom. Reka Bosna vali s seboj velike ledene plošče, in če mraz ne bo odnehal, bo reka povsem zaledenela.

Da zamrzne Jadran se primeri v sto letih komaj 5 do 10 krat, dočim podtepele njegovi sladkovodni dotoki na vzhodni obali ledeni burji skoraj vsako zimo. Najstarejši zapiski pomnijo, da je zamrznil Jadran l. 680. V l. 1132 je zamrznilo Jadransko morje daleč od obale in reka Pad v severni Italiji je imela ledeni oklep v velikem delu svojega toka. Isto leto je pokril led tudi južno francosko reko Rodan, po okoliških vinogradih je zmrznilo vse vino v kletih.

Kakor da bi imela nastopiti ledna doba, tako je bilo na Jadranu v silno ostri zimi l. 1246. Benečani so tisto leto hodili po zaledenelih lagunah v svoje palače, zalivi našega Primorja pa so dolgo časa blesteli v svetlem ledenem oklepu. V letih 1493, 1497 in 1507 je zamrznil precejšen del severnega Jadrana, pa tudi francosko-italijanska

Riviera je imela pred seboj širok pas zaledenega morja. Ponovno so bile jadranske luke v ledenem oklepu leta 1594, pristanišča v Benetkah, Genovi in Marseillu so tudi dolgo morala počivati. L. 1788 je bil na Jadranskem morju spet tako oster mraz, da so Benečani rajali v predpustu in prirejali svoja veseljačenja na zamrzlih lagunah.

V hudi zimi 1828—30, ko je bila zamrznila Ljubljana v vsem svojem toku na Barju, je ledena skorja pokrila severni in srednji Jadran več kilometrov od obale. Pozimi l. 1854 in 1855, ko je bilo drevje po Gorenjskem, Notranjskem in Krasu zalito z ledom, da so se lomile veje in si debla potem več let niso opomogla, ko so zamrzle vse fužine in je Blejsko jezero v nekaj tednih trikrat znova zamrznilo, je pokrival led obalo Jadrana od izliva Soče do podnožja Učke v Istri. Tri leta kasneje so zamrzle skoraj vse slovenske reke in ljudje so prevažali tovore preko ledene skorje Ljubljane, Save, Savinje in Drave. Veliki zameti so tedaj vrhli mnogo snega na jadranske otoke, morje je bilo daleč od brega dolgo pod ledom.

Ostra zima l. 1864 je nanesla z burjo debel sneg na Kras. Med Nabrežino in Trstom so običale v snegu tri lokomotive, pri Devinu so zmrznili trije potniki. Z izjemo zalivov v zatishju je bil Jadran pod ledom precej daleč od obale, tja do srede Dalmacije. Nič boljše ni bilo z jadransko zimo v februarju l. 1869, ko je po Sloveniji pokalo drevje in so od silnega mraza ce-

pale ptice izpod neba. V ostri burji so zmrznili vsi dotoki Jadrana in debela skorja ledu je vlekala obalo več dni...

Mrzle zime seveda ne prodro vselej do morja. V strupenem mrazu leta 1876, ko se je po Gorenjskem zatekla divjad v hleve in se krotka pustila krmiti, so našli na enem samem kraju gozda 15 mrtvih srn. Istočasno je bilo ob Jadranu skoraj pomladno toplo vreme. Nasprotno je pa bilo v zimah l. 1880 in 1890, v času ko je severna Evropa imela toplejše, deževno vreme, vse Sredozemlje pod izredno ostrim pustošenjem mrzlih vetrov. Soča in njen dotok Vipava sta bili pod debelim lednim oklepom, prav tako Rečina, vsa dalmatinska jezera in reke do Neretve. Italija je imela debelo snežno odejo, v Rimu je pa zmrznil slon, ki ga je bil podaril vladarju abesinski neguš.

Vpadl mrzlega vala v sredozemski bazen so se tudi kasneje ponavljali. Pozimi l. 1895, 1901, med svetovno vojno l. 1917, so snežni meteži pokrili vse dežele ob Sredozemskem morju. In kakor takrat je tudi v silnem mrazu l. 1929 zamrznilo vse porečje rek ob vzhodni obali Jadrana. Od burje bičano morje je kopičilo na bregove debele ploške ledu. Da se je zdaj znova v našem Primorju pojavil led, priča, da smemo letošnjo zimo, še preden poteče njena obala, vseliti med vremenske pojave onih hudih, mrzlih letnih časov, ko se mraz le redkokdaj razleže v neposredno okolico večne zelene pomladi na evropskem jugu.

Badnjak

Ljubljana, 6. januarja

Pravoslavni bratje iz naše vojaške garnizije so danes praznovali svoj badnjak še na mnogo slovesnejši, prislejši način, kakor smo bili doslej vsako leto priče njihovim pristno lepim slovanskim božičnim običajem. Ko so pod vodstvom komandanta badnjaka artilerijskega podpolkovnika Dušana Stefanovića, in z narodno trobojnico na čelu krenili zastopniki oficirjev, podoficirjev in ostale vojske na konjih in na vozovih ob 14. izpred Oficirskega doma, so se jim pridružili tudi številni predstavniki naših nacionalnih organizacij v avtomobilih, med vojaške oddelke pa so se pomešali tudi člani Zdrženja jugoslovenskih četnikov v krogih. Čez Ambrožev trg, mimo Domobranske kasarne na Poljanah in okoli gradu mimo št. Jakoba in dalje čez Bleiweisovo cesto in skozi Nunske ulice je kolona prikoralala v Tivoli, kjer so vojaški nasekali badnjakov za vse jedinice divizije.

Ko se je sprevod okrog 15.30 vračal po drevoredu v smeri Puharjeve ulice v mesto, se je ob Narodnem domu in po Aleksandrovi cesti zbrala velika množica občinstva. Da pozdravi praznujoče brate. Na sedmih vozovih se vojski vozili z narodnimi trakovi in zimskim sadjem okrašena drevesa, a poseben badnjak so v koloni vozili oficirji, podoficirji in kaplarji našega žandarmerijskega polka. Vsi v narodnih trakovih so bili tudi jezdeci in njihovi konji. Godba dravske divizije pa je ves čas igrala vesele koračnice. Na voglu Beethovne ulice, kjer stoji palača Dunav komandant divizije, divizijski general Laza Tončič, s svojo rodbino, se je vsprejeto, obkrožen od občinstva, ustavil, posebno odposlanstvo oficirjev, podoficirjev in redovov pod vodstvom podpolkovnika Stefanovića pa je odneslo lepo okrašeno drevesce na komandantov dom. Komandant divizije je udeležence sprevoda pogostil s tradicionalno, lepo dišečo, toplo in edico in kljub ostremu mrazu, ki je sredi dneva rezal do kosti, se je ob zvokih muzike razgibalo veselo razpoloženje, da so badnjačarji na cesti zaplesali kolo. Druga deputacija je

medtem odnesla badnjak tudi pomočniku komandanta divizije, brigadnemu generalu Dodicu, ki stanuje v Knezovi hiši na Gosposvetski cesti.

Izpred komandantovega doma je kolona krenila dalje po Tyrševi cesti do Oficirskega doma na Taboru, kjer so badnjačarji slovesno izročili oficirski badnjak, nato pa so se nosilci badnjakov razšli še k vsem ostalim poveljstvom. Vsa slovesnost je potekla na resnično prisležen način, saj je v tem starodavnem božičnem običaju, ki se je ohranil v pravoslavni cerkvi, mnogo nepotvorbene lepote in slovanske dobrote.

★

Maribor, 6. januarja. Mariborski pravoslavni so tudi letos pristno in svečano praznovali badnji dan. Kakor vsako leto, je bil danes slavnostni sprevod skozi mesto s posvetitvijo badnjakov v severnem delu mariborskega mestnega parka. Nato se je razvil slikovit in pester praznični sprevod s Sokolijedci na čelu. Sprevod je krenil iz parka po Tomšičevem drevoredu na Aleksandrovo cesto, odtod v vojašnico kralja Aleksandra, nato po Aleksandrovi, Slovenski in Gosposki v Kazino in na Glavni trg, Tržaško cesto. Ob železnici ter Frankoponovo in Stritarjevo ulico, kjer je bil razhod. V sprevodu z vojaško godbo so se peljali oziroma korakali poleg prote Simeona Ivoševića vsi višji predstavniki tukajšnjih vojaških oblastev z mestnim poveljnikom generalom Stanjovčevićem na čelu.

Krmite uboge ptičke!

Od katoliškega do pravoslavnega božiča

Slični običaji pri Hrvatih in Srbih

Zagreb, januarja.

Cepprav so Hrvati in Srbi ločeni po veri, vendar se njihovi božični običaji ne razlikujejo bistveno. Temelj jim je povsod pogansko slovanski, ki se je razvijal pod vplivom krščanstva in sosednih narodov. Hrvati in zapadni Srbi so bili bolj pod nemškimi in romanskimi vplivi, dočim so bili vzhodni Srbi bolj navezani na ostale balkanske narode. Celo pri muslimanih v Bosni in Hercegovini, ki so bili prestopili v islam, so se ohranili nekateri prejšnji krščanski običaji. Božični običaji so tesno zvezani z novoletnimi običaji, saj je božič pričetek cerkvenega novega leta in je bil v srednjem veku tudi pričetek svetnega novega leta.

Od številnih najrazličnejših vplivov je naposled ostalo kot glavni božični običaj sežiganje božičnega panja, »badnjaka«, na odprtjem ognju. Ta običaj je bil razširjen na vsem slovanskem jugu do praga preteklega stoletja, ko je iz mest in zapadnih krajev pod nemškimi vplivom začelo prodirati tudi v naše kraje božično drevo, mnogo mlajšega in čisto nemškega izvira. Božično drevo je popolnoma iztisnilo badnjak iz banske Hrvatske, vendar so kljub temu ostali tudi v tej mračni hrvatski pokrajini nekateri srbskohrvatski običaji, zlasti posebnosti božične mize. Badnjak nima torej nikake zveze s pravoslavljem in ga poleg Srbov čislajo tudi katoliški Hrvati v Dalmaciji, v Bosni in Hercegovini. Poleg tega je ali je vsaj bil ta običaj zažiganja panja razširjen tudi pri mnogih drugih narodih na ozemlju nekdanjega rimskega cesarstva, kar dokazuje, da ne gre samo za slovanski običaj.

Naša literatura o božičnih običajih je prav neznatna. Nekateri univerzitetni profesorji so pisali o njih v božičnih številkih dnevnikov, med drugimi prof. Šamsalović z zagrebške in pok. prof. Trojanović z beograjske univerze, bolj znanstveno pa beograjski strokovnjak prof. Čajkanović v Srpskem književnem glasniku. Edino večje delo s tega področja je spisal v nemškem jeziku dr. Edmund Schneeweis bivši dolgoletni lektor nemščine na beograjski univerzi, sedaj profesor na nemški univerzi v Pragi (»Die Weihnachtsbräuche der Serbokroaten«, Dunaj 1925). Na kratko je nato obravnaval božične običaje še v svoji najnovejši knjigi »Grundriss des Volks-glaubens und Volksbrauchs der Serbokroaten« (Mohorjeva družba v Celju, 1935). Po Schneeweisovi pionirski delu sem tudi jaz sestavil tebe podatke, ki mi jih je ljubljeno spopadliše ugledni hrvatski strokovnjak g. dr. Milovan Gavazzi, profesor etnologije in etnografije na zagrebški univerzi.

Badnjak

Omenili smo že, da zlasti pri Slovencih mnogi smatrajo badnjak za izrazito pravoslavni običaj. Toda že Valvasor v svojem znanem delu poroča o tem zanimivem običaju v Istri, in ga razlaga tako, kakor se še danes vrši pri naših južnih bratih. Nadalje poroča, da se duhovniki borijo proti temu praznovanju, kar pomeni, da so ga čisto pravilno smatrali za običaj, ki je prešel iz poganske dobe. Schneeweis omenja od slovenskih krajev samo Gorico, kjer so panj sežigali še okrog l. 1850 in sicer pod imenom »božič«. Srbsko-hrvatski izraz badnjak izvira od bdeli,

ker se ves običaj vrši na dan in v noči vs. večera (badnji dan, badnje večje). Za badnjak izbere srbski kmet mlado hrastovo deblo, ako ga ni pri roki, pa tudi sadno drevo, oljko, ali dve viniki trti navzkriž. Hrvati uporabljajo močnejše steblo. Še pred sončnim vzhodom ga na dan 24. decembra poseka. Badnjak se poseka v rokah in obupa se z žitom; nad njim se prelomi kolač, medtem pa se strelja iz puške. Panj, ki je ostal, se tudi obsuje z žitom ali polije z vinom: mnogokje položijo nanj kos kolača kot žrtev. Doma sprejmejo nosilca badnjaka s strelom veselja, gospodinja pa mu izroča poseben kolač.

Do večera ostane narobe obrnjeni badnjak naslonjen ob hišna vrata. Ko začne prve zvezde, ga nese gospodar z rokami v hišo, pri čemer stopi čez prag najprej z desno nogo. Po pozdravu »Hristos se rodi« in odgovoru »Via istinu se rodi« (pri Hrvatih »Sretan Božič« ali »Na dobro Vam došlo Isusovo porodenje« brez odgovora) gospodinja badnjak zopet potroši z žitom in orehi. Potem gre gospodar trikrat okrog ognjišča in dreza v ogenj s panjem ter govori blagoslov iskre, ki se glasi (na pr. v okolici Zajččara: »Koliko varnica (isker), toliko ovaca, novaca, jarcica, pilica, klasate pšenice, muške detice, telaca, surliha svinja, crnih koza, a najviše života i zdravlja!«). Včasih vidi badnjak visoko pod krov, da bi tudi žito tako visoko rastle, naposled pa ga položi na ognjišče, tako da pride srednji del v ogenj. Debeli konec pa je obrnjen proti vzhodu. Kjer sežigajo več panjev, kakor n. pr. v Dalmaciji, jih nolažajo navzkriž. Badnjak se potroši polje s posvečenim vodo, po kateri s kadilom in po žrtevci polje še z vinom. Odselani konec nalažajo z medom ali z maslo in položijo nanj od vsake hrane polno žlico in denar, ponekod zakoljejo na njem tudi perutnino. Ko je badnjak

Poklicni šoferji za svojo organizacijo

Včeraj je imelo društvo »Volan« občni zbor

Ljubljana, 6. januarja. Popoldne je bilo v lokalni šoferskega društva »Volan« za dravsko banovino na Cankarjevem nabrežju zborovanje, ki se ga je udeležilo okrog 70 članov društva. Zborovanje je otvoril predsednik g. Avgust Adamčič, ki je eden najstarejših organizatorjev slovenskih šoferjev.

V svojem pozdravnem nagovoru je utemeljeval potrebo po šoferskem društvu, ki se mora, kakor toliko drugih društev, boriti za ureditev boljših življenjskih pogojev. Poleg tega pa se naši šoferji bore še za priznanje šoferskega poklica, ker doslej pred oblastmi ni bilo razločka med amaterskim in poklicnim šoferjem. Poklicni šoferji naj dobe posebne šoferske izkaznice, ki bodo onemogočale, da bi neizkušeni šoferji prevzemali delo izkušenim poklicnim šoferjem, mehanikom. Dalje je predsednik govoril o stanju šoferske organizacije in poudarjal potrebo, da se vsi poklicni šoferji organizirajo. Vseh šoferjev je v dravski banovini okoli 400, od teh v Ljubljani okrog 100. Šoferji si morajo daleč urediti delovni čas, ki naj bo največ deseturni. Dosedaj se v praksi ni izvajal nikak delovni čas, ampak so bili

šoferji stalno zaposleni, tako da ni bil redek primer, da je šofer spal samo po dva večera v tednu. Nadalje zahtevalo šoferji letno najmanj teden dni dopusta, končno pa je predsednik predlagal, naj si šoferji ustvarijo lastno bencinsko črpalko vsaj v Ljubljani.

Poročila tajnika g. Staneta Jakomina je navajalo, da ima društvo 76 članov, od teh 42 v Ljubljani. V preteklem poslovnem letu je imelo društvo 5 strokovnih predavanj o različnih tehničnih zadevah. Blagajnik g. Ivan Janc je podal stanje društvene blagajne. Društvo je imelo prometa čez 20.000 dinarjev in ima zdaj v blagajni 1.200 din. Člani plačujejo po 10 din. članarino, iz dohodkov članarine ima vsak član društva brezplačno pravno varstvo v primeru avtomobilske nesreče. V preteklem letu je društvo plačalo branilca za štiri člane. Po podanih poročilih je društvo izreklo svojih odbornikov razrešnico, nato je bil izvoljen nov odbor z g. Lavnikom Pangercem na čelu. Društvo si bo dalje prizadevalo, da v svojem krogu službi vse poklicne šoferje v boju za boljše pogoje življenja.

Devetič namenjen v Ameriko

Naš prekooceanski Ahasver je doma na Vačah

Vače, 6. januarja. Posestnik Jernej Končar je svoje vrste Ahasver. Doslej je bil že osemkrat v Ameriki, kjer si je prislužil marsikak pribojšek s svojo pridno roko. Končar leze zdaj v 6. križ. V daljni svet preko velike luže je pogledal že mnogo pred vojno. Ko si je nabral primeren kupček dolarjev, se je vrnil spet domov. Domača zemlja na Vačah pa je bolj skopca. Če si še tako marljiv in delaven, si ne moreš dosti pomagati. Končar ima v daljnem svetu več sorodnikov, eden njegovih bratov ima precejšnjo farmo.

Ko se je končalo svetovno klanje, je bil Končar še trikrat premeril pot preko oceana, pa se je prav tolikokrat tudi vrnil v narode domačije. Zdaj pa se mu je oglasil brat farmer iz Amerike in ga prosil, naj pride pomagat na njegov grunt. Zadnje čase so sicer precejšnje težave za-

radl potnih dovoljenj v Ameriko. Ker pa prosi brata brat iz Amerike in zagotavlja, da ga bo zaposlil na svoji farmi, menda ne bo nobenih težav, in bo Končar še devetič potoval v Kolumbovo deželo. Doslej je bil Končar zaposlen v rudnikih. S trdim delom si je nabiral prihranke, ki jih je potem uporabil za izboljšanje svojega grunta na Vačah. Marljivo in varčnega Končarja so cenili vsepovsod, zato je našel delo tudi takrat, ko so mnogi tisoči zastojali iskali zaposlitve.

O svojih številnih potovanjih preko morja in o vtisih in doživljajih v Zdrženih državah zna Končar povedati marsikaj zanimivega. Znanec in prijatelj obujubija, da jim bo prinesel svežih novic izza velike luže še za svoj 60. rojstni dan, ko se bo vrnil domov pod zvon sv. Andreja patrona starodavne vaške fare.

Jakopinovega brata so prijeli, kolovodja Valentincič pa se še skriva

Nevarna družba je zagrešila vrsto vlomov in tatvin

Št. Vid na Dolenskem. Poročali smo o drznem roparskem napadu, ki je bil izvršen sredi noči na samotno domačo usnarjajo Piška v Veliki Kostreznici. Številne orožniške patrulje so sledile napadalcem od Radeč. V dolini Sopotote so aretirali Toneta Jakopina, dočim se je njegovemu pajdašu Valentinciču Tonetu s Kresniških poljan posrečilo, da je pobegnil v kumljanske gozdove. Nekaj časa se je skrival fant po skritih naseljih, nato se je neopazno podal na Dolensko. Sestal se je z Lojzeto Jakopinom, bratom aretirane Toneta. Lojze je bil zadovoljen, da osnujeta skupno spridobitno družino in sta nekaj tednov pridno rokodelovali po dolenskih vaseh in po hribovskih naseljih okrog Javorja.

Orožniki šentviške in stiške stanice pa so marljivo zasledovali oba nepridiprava. Njihov trud ni bil zaman, zdaj je prišel pravici v roke tudi Lojze Jakopin, ki je priznal več vlomov in tatvin. Kakor kažejo poizvedbe, imajo Valentincič in brata Jakopina na vesti celo vrsto nepoštenih dejanj, ki so bila izvršena v poslednjih štirih letih, glede katerih pa oblastva doslej niso mogla ugotoviti krivcev. Vse lopovščine bodo dokončno pojasnjene, ko pride orožnikom v roke glavni krivec Tone Valentincič. Njega obtožujeta oba Jakopina, da je snoval vlope in rope. Lojzeta Jakopina so aretirali po tatvini, ki je bila izvršena v Gorici. Pri posestniku Pavlu Kovačičevu so imeli kolino. Domači so imeli dovolj dela, zato so pozabili na perilo in odeje, ki so jih dali prezračiti pod kozolec. V tistem sta prišla k hiši Jakopin in Valentincič. Zglasila sta se na kolino tudi v hiši. Ko pa sta pod mrak odšla, sta odnesla s seboj zvrhan tovor odej in perila. Sodijo, da sta poklonila nakradeno posteljnino neki svoj prijatelji, kjer sta imela skrivališče in sta hodila tja na ljubavne izlete.

V preiskavi je Lojze priznal, da je bil soudeleževalec pri nočnem vladu v Debečah, mali vasi blizu znanega Javorja, ki ga

obiskujejo številni izletniki. Pajdaši so prišli pod okno posestnika Jožeta Roglja. Najprej so šli klicati domačo hčer, ki jim seveda ni hrtela odpreti. Videč, da ne bodo z njeno nič dosegli, so navallili na vrata. Rogličeva hčerka je začela klicati na pomoč. Tedaj so ji drzi ponočniaki povedali, da ne bo s pomočjo nič, saj vedo, da ni četa doma, ker je bil tiste dni zaposlen pri apnenici.

Dekletu se je vendarle posrečilo, da je sredi noči neopazno zbežalo k precej oddaljenim sosedom. Ko je tja pribežala, se je tresla kakor šiba na vodi. Nihče se ni upal do Rogličevih. Zato so imeli vlomilci dovolj prilike, da so prebrskali vso hišo in nabrali oblek in perila, pa tudi nekaj denarja so našli. Menda so bili najbolj veseli žganja, ki so ga našli v shrami. Odnesli so s seboj tri steklenice, ki so držale 8, 6 in 5 litrov. Podobna dogodivščina je bila v Planini. Zločinci so vdrli v Gromovo hišo in jo oplenili. Iz kašče so odnesli kar so si obdržali Gromovi za pribojšek, med drugim 30 kilogramov masti, več kosov slanin, 13 velikih kosov suhega mesa in še kaj drugega.

Po vsej verjetnosti imajo Jakopinovi na vesti tudi vlom pri javorski gostilničarki Pepci Rusovi, ki ima tudi trafikko, tokrat pa je hranila v pleteni kosari. Shrambo je imela zaklenjeno, na oknih so močni železni križi. Nočni pohajkovalci pa so vtaknili v kašče močne late, kakor za železniški tir. Nato so privlekli po latak kosaro prav blizu k oknu, da so lahko z roko izpraznili več sto dinarjev vredno zalogo tobaka. Preiskava je ugotovila, da imajo fantje na vesti tudi tatvino raznih kmetijskih predmetov in orodja. Med drugim priznava Jakopina tatvino kotliza za kuhanje žganja. Jakopina sta doma iz šentviške okolice. Lojze je star šele 20 let. Valentincič, ki ga orožniki zasledujejo, pa je star 30 let in doma s Kresniških poljan, zato ga znanci imenujejo Kresničana.

slama ostane v sobi tri dni, ponekod celo do Treh kraljev. Na božični mizi morajo biti tudi obredni kruhi (šlebovi). Pojavljajo se v vseh velikostih in oblikah: otrok v zibelki, plug, domače živali, sod z vinom, pastir s čredo, klas žita, razni ornamenti itd. Seveda ne manjka na srbski božični mizi vsjenske pečenke, tudi svinja se zakolje za božič med posebnimi obredi.

Koledni običaji

Času od Božiča do Treh kraljev pravijo Srbi nekateri dni. Ker je od prvega obiskovalca na Božič odvisna sreča v novem letu, ga Srbi že prej naročijo, če le moreče lepega, zdravega dečka, ki mu pravijo »polazečnik«. Ko pride, ga gospodinja potroši z žitom, dečko pa dreza z živjensko šibo ogenj badnjaka, poljubi panj, ga oblije z vinom in položi nanj darilo. Naposled se poljubi z vsemi domačimi. Ves dan je gost in ga pri odhodu še bogato obdarujejo.

Na Božič hodijo po vaseh mladeniči, koledari, ki čestitajo po hišah in pojejo božične pesmi, koleda. Zanimive so tudi koleda, povorka, pogosto z živalskimi krinkami v Južni Srbiji, Dalmaciji, in Hrv. Primorju in v Istri. Krinke predstavljajo vrnjene duše. Na Hrvatskem imajo še »zvezdarjce« in »betelemarjce«, ki so seveda čisto krščanskega izvira. V zvezi z božičnimi običaji so številna čaranja in vedeževanja, za katera je tajinstveni božični čas najbolj prikladen. V dnevi po Božiču naj omenimo pri Hrvatih dan sv. Janeza Ev., ki je določen za posvečenje vina in »mladenec« (tepežni dan), ko mati s sibo tepe svo je otroke, da bi rastle in ostali zdravi. Potem grejo otroci od hiše do hiše kakor v Sloveniji. Pri Srbih je na Tri kralje (Božjavičenje) blagoslov vode, ki se posebno slovesno izvrši v Beogradu ob prisotnosti najvišjih zastopnikov cerkve in države.

O. A.